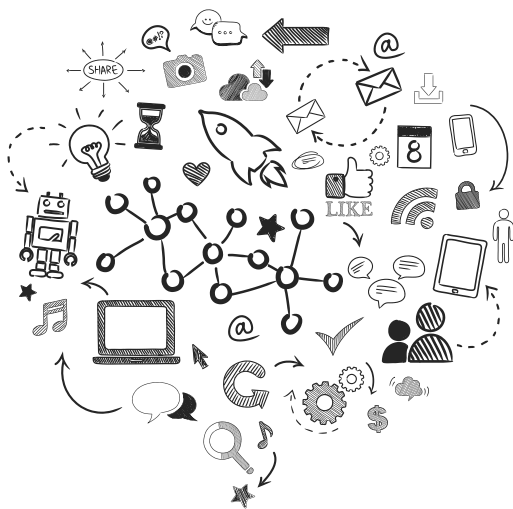

การศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทาง
โบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน
สู่เป้าหมายต้นบน

Study of Logistics Supporting the Archaeological Heritage Tourism and Culture to Drive the Economy of the Upper Mun River Basin community

ชยพล ผู้พัฒน์ เนตรชนก บัวนาค และ รุ่งกานต์ มุสโกภาส

Chayapol Phupatt Netchanok Buanak and Roongkan Musakophasm

การศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และ วัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน

Study of Logistics Supporting the Archaeological Heritage Tourism and Culture
to Drive the Economy of the Upper Mun River Basin community

ชยพล ผู้พัฒน์¹ เนตรชนก บัวนาค² และรุ่งกานต์ มุสโกภาส³

Chayapol Phupatt Netchanok Buanak and Roongkan Musakophasm

¹วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, Bangkok 10900, Thailand

e-mail : chayapol.ph@spu.ac.th

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,

Nakhon Ratchasima 30000, Thailand e-mail : netchanok.k1711@gmail.com

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,

Nakhon Ratchasima 30000, Thailand e-mail : roongkan@gmail.com

Received : April 29, 2025 Revised : July 1, 2025 Accepted : July 3, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวและได้แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมจำนวน 722 คน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับพื้นที่ท่องเที่ยว จำนวน 15 คน ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่ชุมชน 6 พื้นที่ ได้แก่ บ้านตะคร้อ บ้านเมืองเพชร บ้านหัวสะพาน บ้านปรังค์ บ้านไพรอ และ ชุมชนอรพินธ์ ผลการวิจัย พบว่า โลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวต้องการ แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ด้วยการ

สังเคราะห์ข้อมูลและสนทนากลุ่ม เสนอแนวทางให้มีการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 ชมแหล่งท่องเที่ยว 2 หิน ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 1 วัน ใน ชุมชนหินดาด และ ชุมชนหินโคน โดยเยี่ยมชมท่องเที่ยวทั้งหมด 10 จุด และ เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ชม 2 หิน 4 ปราสาท ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 2 วัน เยี่ยมชมท่องเที่ยวทั้งหมด 16 จุด และควรสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนภายในระยะเวลา 6 เดือน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบนเป็นรูปธรรม มีความต่อเนื่อง และสร้างความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: โลจิสติกส์; มรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม; การท่องเที่ยว; ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน

Abstract

This research article aims to analyze the transportation logistics supporting the tourism, and to propose guidelines for the transportation logistics development supporting the heritage and cultural tourism in order to boost the Upper Mun River Basin community economy. A mixed-method research approach was employed, comprising of the quantitative research approach with a sample of 722 Thai tourists, who had previously visited the archaeological and cultural heritage sites. For the qualitative research approach, fifteen stakeholders engaged in the tourism areas were involved in the focus group. The key informants were the government officials, the media representatives, the private sector representatives, and the local community members from six areas: Ban Takroh, Ban Muang Phet, Ban Hua Saphan, Ban Prang, Ban Sai Or, and Orapin Community. The findings of the transportation logistics supporting the archaeological and cultural heritage tourism revealed that the respondents who were tourists prioritized the need for clear maps displaying the locations of tourist attractions, with the highest mean score of 4.42. Moreover, the respondents who were the stakeholders suggested the development guidelines through the data synthesis and the focus group discussions. These guidelines were included with the creation of two major tourist

routes: Route1: Two-Stone Tour, which lasted one day and visited ten sites in the Hin Dat and Hin Khon communities; and Route 2: Two-Stone and Four-Castle Tour, which lasted two days and visited sixteen sites. Furthermore, in order to significantly boost the local economy in the settlements of the upper Mun River Basin, it was suggested that these routes be established immediately—within six months. The purpose of the suggested rules was to guarantee community development’s durability and continuity.

Keywords: Logistics; Archaeological and Cultural Heritage; Tourism; Upper Mun River Basin Community

บทนำ

ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว (ช่วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งโดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะ ๒๐ ปี ในระยะแรก ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพพระดัสสากล โดยหนึ่งในสิ่งสำคัญที่สุดคือการกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่ และรายได้สู่ชุมชน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในการเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย โดยในแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวได้ระบุถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยเน้นการสร้างสรรคคุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่า

ให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยวและสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว โดยระบุเป้าหมายมีเมืองและชุมชน ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น และตัวชี้วัดจำนวนเมืองและชุมชนเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ในปี พ.ศ. 2566 -2570 จำนวน 15 เมือง/ชุมชน (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยวช่วงที่ 2 ของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566-2580) และภาครัฐมีการนำนโยบายของแผนปฏิบัติการการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยวลงสู่ระดับจังหวัด

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยมรดกทางโบราณคดีและสิ่งแวดล้อม มีหลักฐานว่าเคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณมาก่อน จากการขุดค้นของนักโบราณคดีระบุว่าเมื่อประมาณ 3,000-4,000 ปี ก่อนมีชุมชนโบราณกระจายอยู่หลายแห่งในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในเส้นทาง “ราชมรรคา” ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ดังปรากฏ ในจารึกปราสาทพระขรรค์ ที่ระบุว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงโปรดให้สร้างเส้นทางจากเมืองพระนครของเขมร ไปยังเมืองสำคัญต่าง ๆ โดยแต่ละเส้นทางมีสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏในจารึก โดยใช้คำว่า “วหฺนคฺฤหะ” ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตแปลว่า “บ้านมีไฟ” หรือ “ที่พักคนเดินทาง” หรือ “ธรรมศาลา” อยู่เป็นระยะๆ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อัมพร จิรัฐติกร, 2566)

อำเภอยางชุมน้อย เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน มีมรดกทางโบราณคดีเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย คูเมืองโบราณบ้านเมืองพลับพลา ปราสาทหิน หล่งตะเคียน ปรางค์บ้านปรางค์ เมืองถ้ำจาน ปราสาทภูศิลาขันธ์ (ภูศิลา) และ ปราสาทห้วยแคน นอกจากนี้อำเภอยางชุมน้อยยังมีแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอารยธรรมทางประวัติศาสตร์ขนาดเล็กอีกหลายแห่ง โดยคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ดร.โนเจล ชาง (2566) อาจารย์และนักโบราณคดีของมหาวิทยาลัยเจมส์ คุก (James Cook University) เป็นผู้เชี่ยวชาญและ ได้ทำการสำรวจในเบื้องต้นจากการสำรวจทางอากาศ พบว่า จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่มรดกทางโบราณคดี ที่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา และรอยต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ ในพื้นที่ชุมชน 6 พื้นที่ ได้แก่ บ้านตะคร้อ บ้านเมืองเพชร บ้านหัวสะพาน บ้านปรางค์ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด นครราชสีมา และ บ้านไทรอ้อ จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์ นายพิบูลย์ แสงสุระ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หินดาด (พิบูลย์ แสงสุระ, 2566) ได้กล่าวถึงปัญหาหลักของการท่องเที่ยวในพื้นที่

6 แห่ง ได้แก่ ความไม่พร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ เช่น เส้นทางคมนาคมขนส่งที่เข้าถึงยาก ขาดการให้บริการนำเที่ยวเชิงโบราณคดี และไม่มีการจัดการข้อมูลท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ อีกทั้งสามารถนำมรดกทางโบราณคดีในพื้นที่ศึกษามาสร้างทางเลือกของประสบการณ์ ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับพื้นที่ชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวจากมูลค่าเพิ่มของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมสูงวัย”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำมูลตอนบน
2. เพื่อได้แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำมูลตอนบน

การทบทวนวรรณกรรม (สรุปย่อ)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โครงการ “การศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำมูลตอนบน” ได้ใช้แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเข้าถึงและเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Richards, 2021) โดยในปัจจุบันการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้นจากทั้งภาครัฐและเอกชนในหลายประเทศ ด้วยการให้ข้อมูลแบ่งปันเรื่องราว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม และประเพณีผ่านการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวถ่ายทอดความหมายและคุณค่าทางวัฒนธรรมจากคนในท้องถิ่นสู่ผู้มาเยือน (Yamamoto & Gill, 2020)

โลจิสติกส์ด้านการขนส่ง

การจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยจัดระบบการเดินทางจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งได้ตามที่วางแผนไว้ เริ่มตั้งแต่การขนส่ง (การรับ-ส่งจากสนามบิน) นักท่องเที่ยว สัมภาระ สิ่งของ การให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งล้วนเป็นการประสานงานระหว่าง

กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การไหลของนักท่องเที่ยวจากต้นทางไปสู่ปลายทางเกิดข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุดและได้รับความพึงพอใจในระดับสูงสุด และการคาดการณ์สำหรับการเชื่อมต่อเส้นทางการให้บริการเพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการเดินทาง (นิตยา มณีวงศ์, 2562)

นอกจากนี้ เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ (2555) พบว่า ความต้องการด้านโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมครอบคลุมด้านการเดินทางที่สะดวกปลอดภัย และหลากหลาย, การบริการพื้นฐานที่ครบถ้วน เช่น แผนที่ ห้องน้ำ ที่พักร้านอาหาร, การออกแบบที่เอื้อต่อผู้มีความต้องการพิเศษ และมีระบบสนับสนุนความปลอดภัยและการบริการนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านโลจิสติกส์การท่องเที่ยว

สิริภพ วงศ์ภักดิ์ และฉัตรชัย ราคา (2566) พบว่า โซ่อุปทานการท่องเที่ยวส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีศักยภาพในการรองรับและให้บริการการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้านและมีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม

บัญญัติ แพรกปาน และคณะ (2563) การทบทวนวรรณกรรมชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและประเพณีท้องถิ่น เช่น มวยไชยา มโนราห์ และประเพณีสาทรเดือนสิบ พร้อมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว 3 รูปแบบ และเสนอแนวคิด “Source Dharma Model” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

ทัศนีย์ สิริวิทยกุล (2560) การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเชียง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเป็นหมู่คณะและพักค้าง 1 คืนผ่านการจองโฮมสเตย์ ขณะที่นักท่องเที่ยวขับรถมาเองมักไม่ค้างคืนเพราะขาดข้อมูลที่พัก จึงเสนอแนวทางพัฒนา ได้แก่ จัดระบบขนส่งสาธารณะ ปรับภูมิทัศน์ให้เข้าถึงได้ทุกคน ส่งเสริมกิจกรรมมีส่วนร่วม ใช้สื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์ และพัฒนาระบบจองที่พักออนไลน์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์เพื่อความยั่งยืนของชุมชน.

สวิตต์ จันทรธาดารัตน์ และ ชูลกิพลี มาหะมะ (2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมายังหมู่บ้านคีรีวง เดินทางโดยรถส่วนตัว เกือบทั้งหมดจะพักค้างแรมที่หมู่บ้านคีรีวง และส่วนใหญ่รู้จักหมู่บ้านคีรีวงมาจากนิตยสารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

คาดหวังว่าจะได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดีอากาศสดชื่น รongลงมาคาดหวังความสมบูรณ์ และสวยงามของธรรมชาติในหมู่บ้านศิรีวง และความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง หากมีรถ ปัญหาในห่วงโซ่อุปทาน คือ การจัดหาวัตถุดิบตามช่วงฤดูกาลขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารสินค้าคงคลัง บุคลากร

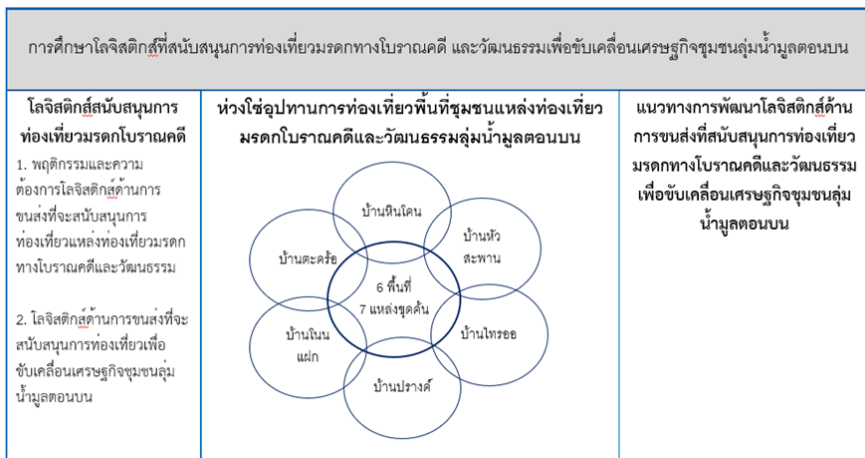
วาสนา จรูญศรีโชติกำจร และคณะ (2560) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม 5 ลำดับแรก คือ 1) บ่อน้ำพุร้อน พระร่วง (บึงสาป) 2) อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร 3) อุทยานแห่งชาติคลองลาน 4) อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ 5) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร และควรมีการพัฒนาสภาพเส้นทางการจราจรให้ดีขึ้น พัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและป้ายบอกทางให้ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาระบบการขนส่งมวลชนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้รับผิดชอบให้การสนับสนุนทั้งด้านสาธารณูปโภคและด้านงบประมาณ

มะลิวัลย์ ปินนะ (2558) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจกลับไปท่องเที่ยวแพร่ซ้ำอีกครั้ง ในปัจจัย ทางด้านกายภาพ-เส้นทางในการเดินทางในแพร่ในระดับความคิดเห็น ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.25 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร-ป้ายบอกทาง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากคิดเป็นร้อยละ 35.25 ปัจจัยด้านข้อมูลการเงิน-จุดตั้งเครื่องกด ATM ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 33.75 ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค- Internet WIFI 3G ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.75 ปัจจัยด้านความยั่งยืนการใช้วัสดุที่เป็นมิตรระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.25 ปัจจัยด้านสิ่งที่ดึงดูดใจ-แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.50 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง-ทางหลวงแผ่นดินเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดใกล้เคียง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.25 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก-สาธารณูปโภคพื้นฐานและโรงพยาบาลในระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.50 ปัจจัยด้านที่พัก-ที่พักสะอาด น่าเข้าพัก และที่พักราคาเหมาะสม ในระดับความคิดเห็น ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.50 ปัจจัยด้าน ประเพณีงานฤดูหนาวไทยล้านนาภาค งานประเพณีกาฟ้าไทยพวน ในระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.50

จากการทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่า โลจิสติกส์ด้านการขนส่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมได้อย่าง

สะดวก ปลอดภัย และยั่งยืน โดยมีแนวคิดจากการจัดการโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแกนหลัก งานวิจัยนี้จึงนำหลักการดังกล่าว มาศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม และสกัดความต้องการของชุมชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน และออกแบบแนวทางพัฒนาโลจิสติกส์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบนอย่างมีประสิทธิภาพและสมดุลในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิด
ที่มา: (ชยพล ผู้พัฒน์ และคณะ, 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยได้รับใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ ใบรับรอง HE -004-2567 วันที่รับรอง 31 มกราคม 2567 วันที่หมดอายุ 31 มกราคม 2568 โดยโครงการวิจัยมีเครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-methodology) สามารถจำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบนได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran เมื่อคำนวณแล้วจะได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดของแบบสอบถามที่อาจจะเกิดขึ้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 400 คน แต่จากการเก็บข้อมูลของคณะผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ 722 คน กลุ่มตัวอย่างเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่เคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran โดยกำหนดให้ร้อยละที่ต้องการสุ่มจากประชากรคือร้อยละ 50 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้คือ 0.05 โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567 - 31 พฤษภาคม 2567 จึงได้ยอดการเก็บข้อมูลจำนวน 722 คน ซึ่งทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

การวิจัยคุณภาพผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน ภาคเอกชน และภาคประชาชน เช่น ผู้นำชุมชน ราษฎรท้องถิ่น ตัวแทนภาคธุรกิจ และสื่อมวลชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน เป็นขนาดที่เหมาะสมตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และสามารถเจาะลึกข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะดำเนินการสนทนากลุ่มจนกว่าจะเกิดความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) ซึ่งหมายถึงการที่ข้อมูลที่ได้รับเริ่มซ้ำกันและไม่มีประเด็นใหม่เพิ่มเติม (Guest et al., 2017)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ(การสนทนากลุ่ม) ได้กำหนดการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมในพื้นที่ 6 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านตะคร้อเหนือ หมู่ 2 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 2) บ้านเมืองเพชร หมู่ 8 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา คน 3) บ้านหัวสะพาน หมู่ 5 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 4) บ้านปรังค์ หมู่ 11 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 5) บ้านหินโคน หมู่ 1 ตำบลหินโคน อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา และ 6) บ้านไทรออ หมู่ 8 ตำบลเสาเดียว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน ประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ การวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน โดยเก็บข้อมูลในประเด็นโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว ประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ชนิดของยานพาหนะที่สนับสนุนการท่องเที่ยว การขนส่งนักท่องเที่ยว การขนถ่ายและลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว การขนถ่ายและลำเลียงสินค้า และ การบริการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

2.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน เช่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ผู้ประกอบการด้านขนส่ง เช่น รถสองแถว รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ตัวแทนนายสถานีรถไฟอำเภอห้วยแถลง ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน เจ้าอาวาสหรือตัวแทน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 6 พื้นที่ จำนวน 20 คน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อได้แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ(การสนทนากลุ่ม) ได้กำหนดการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมในพื้นที่ 6 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านตะคร้อเหนือ หมู่ 2 ตำบลหินดาด

อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 2) บ้านเมืองเพชร หมู่ 8 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา คน 3) บ้านหัวสะพาน หมู่ 5 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 4) บ้านปรางค์ หมู่ 11 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัด นครราชสีมา 5) บ้านหินโคน หมู่ 1 ตำบลหินโคน อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา และ 6) บ้านไทรออ หมู่ 8 ตำบลเสาเดียว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งภาค เอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มทั้ง 6 ชุมชน คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน เช่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ที่พัก ผู้ประกอบการด้านขนส่ง เช่น รถสองแถว รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ตัวแทนนายสถานีรถไฟอำเภอห้วยแถลง ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหาร ส่วนตำบล หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เจ้าอาวาสหรือตัวแทน โดยเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 6 ชุมชน จำนวน 20 คน

2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน โดยเก็บข้อมูลในประเด็นโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว ประเด็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ชนิดของยานพาหนะที่สนับสนุนการท่องเที่ยว การขนส่งนักท่องเที่ยว การขนถ่ายและลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว การขนถ่ายและลำเลียงสินค้า และการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยได้ส่งประเด็นการสนทนากลุ่มให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณนั้น เครื่องมือวิจัย คือ แบบแบบสอบถาม มีค่า IOC 0.5 คะแนนขึ้นไปทุกข้อคำถาม และ หลังจากคณะผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทำการทดสอบเบื้องต้น (Pre-test) กับกลุ่มคนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจและการสื่อความหมายของข้อคำถาม อันจะนำมาซึ่งผลการวิจัยที่ครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ โดยเมื่อทดสอบเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha

coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าที่ยอมรับได้ คือ มากกว่า 0.7 ซึ่งจากการทดสอบแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ มาจากแหล่งข้อมูล 2 ส่วนหลัก คือ

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิได้จากเอกสารงานวิจัย บทความวิจัย บทความ ทางวิชาการ รายงานการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้ออกจากการสนทนากลุ่มประเด็นการศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำมูลและในแต่ละประเด็นหลัก แล้วแยกเป็นประเด็นย่อยต่าง ๆ ภายใต้อขอบเขตของการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบ คือ แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามความต้องการโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบคำบรรยายควบคู่ไปด้วย สำหรับแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์ในการอ่านค่าตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย

1. การประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและขอประชมติการดำเนินโครงการวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือวิจัยและการขอจริยธรรมในมนุษย์
3. การทดลองใช้เครื่องมือวิจัย การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย และปรับปรุงเครื่องมือวิจัย

4. การเก็บข้อมูลโครงการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
6. การเขียนเล่มรายงานการวิจัย
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย และขอประชมติจากผู้นำชุมชน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ชุมชน 6 พื้นที่ ได้แก่ บ้านตะคร้อ บ้านเมืองเพชร บ้านหัวสะพาน บ้านปรางค์ อำเภอยะผา อำเภอยะรัง บ้านหินโคน อำเภอยะรัง จังหวัด นครราชสีมา และบ้านไทรทอง อำเภอยะรัง จังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ 14 ธันวาคมพ.ศ. 2566 เวลา 9.00-11.00 น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน อำเภอยะรัง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจ และความสำคัญ ของโครงการวิจัย ซึ่งในอนาคตต่อไปจะมีโครงการต่อเนื่อง ในการขุดค้นโบราณคดีเพื่อ ขยายพื้นที่ขุดค้นและเก็บข้อมูล และเกรงว่าชุมชนจะวิตก เรื่องผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จึงได้ชี้แจงถึงกระบวนการขุดค้นทางโบราณคดีว่าหากมีการขุดค้นจะไม่สร้างผลกระทบใดๆ แต่ผลจากการขุดค้น จะเป็นการขยายพื้นที่ขุดค้นด้านการศึกษาทางโบราณคดี และวัฒนธรรมซึ่งทางชุมชนได้มีมติเห็นชอบให้คณะทำงานวิจัยดำเนินโครงการวิจัยได้

สรุปผลการวิจัย

14

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว มรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน

ในการดำเนินการวิจัยได้เก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเพื่อศึกษาว่ามีพฤติกรรม โลจิสติกส์ด้านการขนส่งในการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม โดยมี ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ข้อมูลนักท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- หญิง	425	58.87
อายุ		
- 20-30 ปี	352	48.75
อาชีพ		
- นักเรียน/นักศึกษา	310	42.94
ภูมิลำเนา		
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	515	71.33
รายได้ต่อเดือน		
- มากกว่า 20,000 บาท	222	30.75

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 722 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 425 คน คิดเป็นร้อยละ 58.87 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 42.94 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 515 คน คิดเป็นร้อยละ 71.33 มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75

เพื่อศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน จึงได้ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม ดังผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
วิธีการเดินทาง		
- รถส่วนตัว	612	84.76
- รถสาธารณะ/ขนส่งมวลชน	210	29.09
- บริการทัวร์	129	17.87
- วิธีการอื่นๆ (เดิน, รถเช่า, เครื่องบิน, รถราง, รถไฟ, Grab Car)	13	1.80

ตารางที่ 2 : พฤติกรรมการท่องเที่ยว (ต่อ)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
การพักค้างแรม		
- ไม่พักค้างแรม	274	37.95
- พัก 1 คืน	239	33.10
- พัก 2 คืน	157	21.74
- พัก 3 คืน	43	5.96
- ขึ้นอยู่กับระยะทาง	9	1.25

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม มีวิธีการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม การพักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม และสื่อที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมด้วยรถส่วนตัว จำนวน 612 คน คิดเป็นร้อยละ 84.76 รองลงมานิยมใช้บริการรถสาธารณะ/ขนส่งมวลชน จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 29.09 และใช้บริการทัวร์ จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 17.87 นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยว จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 เดินทางด้วยวิธีการอื่นๆ รวมด้วยทั้ง การเดิน การใช้บริการรถเช่า เครื่องบิน รถรางที่เจ้าของพื้นที่จัดให้บริการ รถไฟ รวมไปถึงแกร็บคาร์ (Grab Car) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่นิยมพักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 37.95 รองลงมาคือ พัก 1 คืน จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 พัก 2 คืน จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 และพัก 3 คืน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 5.96 นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ระบุว่าขึ้นอยู่กับสถานที่ไปว่ามีระยะทางใกล้หรือไกล ที่พักของตน หากใกล้ก็就不用พักค้างแรม แต่หากไกลบ้าน/ไกลที่พัก ก็จะไปพักค้างแรม สรุปได้ว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีวิธีการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ด้วยรถส่วนตัวมากที่สุด และไม่นิยมพักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว

เพื่อจะนำข้อมูลมาเป็นแนวทางทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน โครงการวิจัยจึงได้ศึกษาความต้องการโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม จากการศึกษา ผลการวิจัยสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว

ลำดับ	รายการความต้องการด้านโลจิสติกส์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ ต้องการ
1	ต้องการให้มีแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน	4.42	0.72	มาก
2	ต้องการให้ทางเดินเท้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและปลอดภัย	4.42	0.74	มาก
3	ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	4.41	0.74	มาก
4	ต้องการให้มีการจำหน่ายของที่ระลึกเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว	4.09	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.32	0.78	มาก

จากตารางที่ 3 ได้แสดงให้เห็นความต้องการโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมในภาพรวม นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม มีแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจนสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.72) โดยมีความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือต้องการให้ทางเดินเท้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม มีความสะดวกและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.74) และต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลชีวิตและ

ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ โดยความต้องการ
โลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่นักท่องเที่ยวต้องการต่ำที่สุดคือ ความต้องการให้แหล่งท่องเที่ยว
มรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมมีการให้บริการจำหน่ายของที่ระลึก
เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.89)

สรุปความต้องการโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่ง
ท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวต้องการให้แหล่งท่องเที่ยว
มีแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และสามารถทางเดินเท้า
ไปยังแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมได้ มีความสะดวกและปลอดภัย
แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงต้องการให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลชีวิตและ
ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และมีการจำหน่ายของที่ระลึกเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว

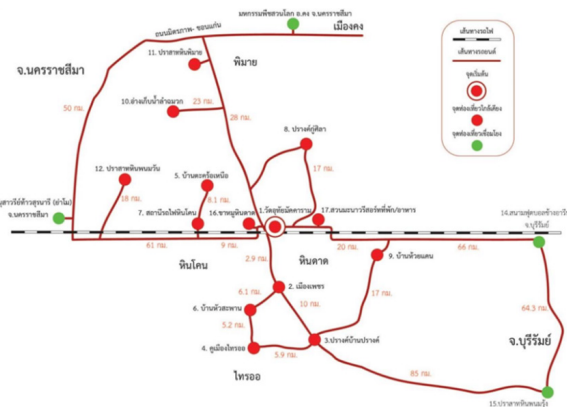
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อได้แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว
มรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน

คณะผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยว
มรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน
ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 มาแนะนำในการสนทนากลุ่มในประเด็น พฤติกรรมและความ
ต้องการของนักท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม และการศึกษาโลจิสติกส์
ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อน
เศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ครอบคลุมทั้ง 24 ตำบล ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วน
เสียกับการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน
ภาคเอกชนธุรกิจและภาคประชาชน เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน พระ ตัวแทนสื่อ
จำนวน 15 คน

สรุปผลการสนทนากลุ่มสามารถสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์ที่
สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ แผนที่แสดง
ตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้
รวบรวมข้อมูล พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและ
วัฒนธรรม และในการสนทนากลุ่มครั้งนี้มีการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโลจิสติกส์
ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบนเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะสั้น หมายถึง มี ความต้องการ

เร่งด่วนภายใน 6 เดือน 2) ระยะกลาง หมายถึง มีความต้องการเร่งด่วนภายใน 1 ปี
3) ระยะยาว หมายถึง มีความต้องการเร่งด่วนภายใน 3 ปีที่ควรดำเนินการเร่งด่วนภายใน 6 เดือน

คณะผู้วิจัยได้นำประเด็น ความต้องการเร่งด่วนภายใน 6 เดือน มาดำเนินการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาในการดำเนินโครงการวิจัยในพื้นที่ 1 คือ แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม 2 หิน 4 ปราสาท ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ร่วมบูรณาการ จากการศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดี และวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน” ร่วมกับ โครงการวิจัย “รูปแบบการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน” และได้ออกแบบแผนที่ และ เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ชื่อว่า แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม 2 หิน 4 ปราสาท ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน และในการสนทนากลุ่มได้ร่วมกัน จัดเส้นทางท่องเที่ยว เป็น 2 เส้นทาง 2 ทริป คือ เส้นทางที่ 1 ทริปที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน (2 หิน) และ ทริปที่ 2 เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (2หิน 4 ปราสาท) ดังรายละเอียด และสามารถดูรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม 2 หิน 4 ปราสาทชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน
ที่มา: (ชยพล ผู้พัฒน์ และคณะ, 2567)

จากแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม 2 หิน 4 ปราสาท ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบนได้จัดเส้นทางท่องเที่ยว 2 เส้นทางด้วยกัน คือ เส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน (2 หิน) ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 1 วัน ใน ชุมชนหินดาด และชุมชนหินโคน และ เส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (4 ปราสาท) เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ற்ப 2 วัน 1 คืน ชมแหล่งท่องเที่ยว 2 หิน 4 ปราสาท ดังรายละเอียด ตารางที่ 4 และ ตารางที่ 5

ตารางที่ 4 : เส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน (2 หิน)

เวลา	จุดเยี่ยมชม	กิจกรรม
วันที่ 1 (ท่องเที่ยว 1 วันกลับที่พัก)		
07.30 - 08.00 น.	จุดที่ 1	ออกเดินทางจากโรงแรมในเมืองนครราชสีมาไปยัง สักการะอนุสาวรีย์ย่าโม ในเมืองโคราช
08.00 - 09.00 น.	จุดที่ 2	สักการะบูชา พระพุทธศรีพิทักษ์ชน 1200 ปี
09.00 - 09.30 น.	จุดที่ 3	ชมถ้ำลับแลเมืองเพชร จุดที่ 3
09.30 - 11.00 น.	จุดที่ 4	ชมปราสาทบ้านปราสาท “อโรคยาศาลา” สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แวะซื้อผ้าไหมบ้านปราสาท
11.00 - 12.00 น.	จุดที่ 5	ชมบ้านมีไฟ ปราสาทห้วยแคน “ธรรมศาลา”
12.00 - 13.00 น.	จุดที่ 6	รับประทานอาหารชาวมูฮินดาด
13.00 - 14.00 น.	จุดที่ 7	ชมคูเมืองบ้านตะคร้อเหนือใต้
14.00 - 15.00 น.	จุดที่ 8	ชมสถานรถไฟเก่าแก่ ห้องน้ำสะอาด ศูนย์กลางโลจิสติกส์ อีสานใต้
15.00 - 16.00 น.	จุดที่ 9	สักการะบูชาเสาหินอโศก และ พระธาตุพนม วัดหินโคน
16.00 - 17.00 น.	จุดที่ 10	เรียนรู้ชมสวนเกษตรอินทรีย์ สวนชาติ เกษตรอินทรีย์ ฟาร์มบ้านหัวสะพาน
17.00 - 18.00 น.		เดินทางกลับถึงที่พักในเมืองนครราชสีมา หรือ บุรีรัมย์ โดยปลอดภัย

ตารางที่ 5 : เส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (4 ปราสาท)

เวลา	จุดเยี่ยมชม	กิจกรรม
วันแรก (ท่องเที่ยว 1 วัน พักค้างคืน)		
07.30 - 08.00 น.	จุดที่ 1	ออกเดินทางจากโรงแรมในเมืองนครราชสีมา ไปยังสักการะอนุสาวรีย์ย่าโม ในเมืองโคราช
08.00 - 09.00 น.	จุดที่ 2	สักการะบูชา พระพุทธศรีพิทักษ์ชน 1200 ปี
09.00 - 09.30 น.	จุดที่ 3	ชมถ้ำลับแลเมืองเพชร จุดที่ 3

ตารางที่ 5 : เส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน (4 ปราสาท) (ต่อ)

เวลา	จุดเยี่ยมชม	กิจกรรม
09.30 – 11.00 น.	จุดที่ 4	ชมปราสาทบ้านปรางค์ “อโรคยาศาลา” สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และซื้อผ้าไหมบ้านปรางค์
11.00 – 12.00 น.	จุดที่ 5	ชมบ้านมีไฟ ปราสาทห้วยแคน “ธรรมศาลา”
12.00 -13.00 น.	จุดที่ 6	รับประทานอาหารชาวมูฮินดาต
13.00 -14.00 น.	จุดที่ 7	ชมคูเมืองบ้านตะคร้อเหนือ-ใต้
14.00 -15.00 น.	จุดที่ 8	ชมสถานรถไฟเก่าแก่ ห้องน้ำสะอาด ศูนย์กลางโลจิสติกส์ อีสานใต้
15.00 – 16.00 น.	จุดที่ 9	สักการะบูชาเสาหินอโศก และ พระธาตุพนม วัดหินโคน
16.00 – 17.00 น.	จุดที่ 10	เรียนรู้ชุมชนเกษตรอินทรีย์ สวนชาติ เกษตรอินทรีย์ ฟาร์ม บ้านหัวสะพาน
17.00 – 18.00 น.		เดินทางกลับถึงที่พักในเมืองนครราชสีมา หรือ บุรีรัมย์ โดยปลอดภัย
วันที่สอง (ท่องเที่ยวแล้วเดินทางกลับ)		
08.00 -10.00 น.	จุดที่ 11	ชมปราสาทหินพนมวัน และ อุโมงค์ดินดาล และสระ บัวขนาดใหญ่ จุดที่ 11
10.00 -13.00 น.	จุดที่ 12 -13	รับประทานอาหารกลางวัน และ ชมอ่างเก็บน้ำลำฉมวก
13.00 -15.00 น.	จุดที่ 14	พิพิธภัณฑ์ชาวนา
15.00 – 16.00 น.	จุดที่ 15	ชมปราสาทสายฟ้าจำลอง ที่สนามช้าง อารีนา บุรีรัมย์
16.00 – 17.00 น.	จุดที่ 16	ชมปราสาทหินพนมรุ้ง
17.00 น.		เดินทางกลับที่พักโดยปลอดภัย

สรุป เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 ชมแหล่งท่องเที่ยว 2 หิน ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 1 วัน ใน ชุมชนหินดาต และชุมชนหินโคน โดยเยี่ยมชมท่องเที่ยวทั้งหมด 10 จุด และเส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ชม 2 หิน 4 ปราสาท ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 2 วัน เยี่ยมชมท่องเที่ยวทั้งหมด 16 จุด

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์สร้างแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม 2 หิน 4 ปราสาท ชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ซึ่งเป็นความต้องการเร่งด่วนของชุมชน ส่วนความต้องการเร่งด่วน ในระยะกลางและในระยะยาวนั้นองค์กรท้องถิ่น และองค์กรท้องถิ่นต้องประสานความร่วมมือกันจัดกิจกรรมลงในแผนพัฒนาและจัดสรรงบประมาณ โดยระบุหน่วยงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

เพื่อให้การดำเนินงานโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มน้ำมูลตอนบนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง และสร้างความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

พฤติกรรมการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวมีวิธีการเดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม ด้วยรถส่วนตัว และไม่นิยมพักค้างแรม ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ สิริรายกุล (2560) ที่ศึกษาเรื่อง “การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี” และ การศึกษาของ สวิตต์ จันทรธาดารัตน์ และ ชุลกิพลี มาหะมะ (2562) เรื่อง “การบริหารจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษา หมู่บ้านคีรีวง” ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัวจะไม่พักค้างแรม

การศึกษาโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่สนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม มีแผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของแต่ละจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มะลิวัลย์ ปินนะ (2558) ที่ศึกษา “ผลกระทบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่” และ วาสนา จรูญศรีโชติกำจร และคณะ (2560) ที่ศึกษา “ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดกำแพงเพชร” ที่พบว่านักท่องเที่ยวต้องการข้อมูลข่าวสารป้ายบอกทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการวิจัยได้มีการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว 2 เส้นทาง คือ เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 ชมแหล่งท่องเที่ยว 2 หิน ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 1 วัน ในชุมชนหินดาด และชุมชนหินโคนและ เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ชม 4 ปราสาท ใช้ระยะเวลาการท่องเที่ยว 2 วัน สอดคล้องกับการศึกษาของ บัญญัติ แพรกปาน และคณะ (2563) ที่ศึกษา “เส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พระธาตุแดนไตในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน” ที่ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยววันเดียว (ไม่ค้างคืน) และเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

ข้อเสนอแนะ (สรุปย่อ)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเน้นการพัฒนาโลจิสติกส์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีลุ่มน้ำมูลตอนบน เช่น การจัดทำแผนที่และเส้นทาง “2 ทิน 4 ปราสาท” อย่างชัดเจน รวมถึงยกระดับความปลอดภัยด้วยการมีเจ้าหน้าที่จากชุมชนและกล้องวงจรปิด ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท้องน้ำ ทางลาด จุดชาร์จรถไฟฟ้า และระบบขนส่งสาธารณะที่เข้าถึงได้ ส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนผ่านของที่ระลึกและกิจกรรมการท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน และลำดับความเร่งด่วนในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้คณะวิจัยได้จัดลำดับความเร่งด่วนในการสนับสนุนโลจิสติกส์ด้านการขนส่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน เพื่อเป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการท้องถิ่น รวมถึง การจัดสรรงบประมาณและมอบหมายผู้ดูแลรับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม โดยเรียงลำดับความเร่งด่วน และเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติได้จริง โดยให้หน่วยงานภาครัฐและชุมชนร่วมมือกัน และแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน ทั้งด้านกายภาพ (แผนที่, การเดินทาง), ด้านการบริการ (มัคคุเทศก์, การประชาสัมพันธ์), และด้านเศรษฐกิจชุมชน (สินค้า, กิจกรรมท้องถิ่น) ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของลุ่มน้ำมูลตอนบนให้เติบโตอย่างยั่งยืน ผ่านกลไกของ โลจิสติกส์สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน ดังตารางที่ 6 และ ตารางที่ 7

ตารางที่ 6 : ข้อเสนอแนะบทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม

ประเด็น	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	บทบาทที่ควรดำเนินการ
การจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวและป้ายบอกทาง	อบจ., กรมทางหลวง ชนบท, ททท.	จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวดิจิทัลและแผนที่จริง พร้อมป้ายสื่อความหมายในพื้นที่
การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	สถาบันการศึกษา, กรม พัฒนาฝีมือแรงงาน, ททท.	พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ให้เข้าใจมรดกท้องถิ่นและใช้เทคโนโลยี

ตารางที่ 6 : ข้อเสนอแนะบทบาทของหน่วยงานภาครัฐต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว มรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม (ต่อ)

ประเด็น	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	บทบาทที่ควรดำเนินการ
การพัฒนาอัตลักษณ์และ ศักยภาพชุมชน	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัด, พัฒนาชุมชน	ส่งเสริมสินค้า กิจกรรม และ การแสดงที่สะท้อนวัฒนธรรม
การวางแผนยานพาหนะรองรับ การท่องเที่ยว	กรมการขนส่งทางบก, เทศบาล/อบต.	ส่งเสริมรถโดยสารขนาดเล็ก ระบบขนส่งสาธารณะเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม
ระบบช่วยเหลือฉุกเฉินและความ ปลอดภัย	อบต./เทศบาล, สำนักงาน สาธารณสุข	จัดระบบติดต่อฉุกเฉิน พร้อมอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ติดตั้งกล้องวงจรปิด และ ระบบเตือนภัย

ตารางที่ 7 : ข้อเสนอแนะสำหรับภาคประชาชนในพื้นที่ต่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว มรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรม

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
ด้านการอนุรักษ์	ร่วมดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกคุณค่ามรดกทาง โบราณคดีและวัฒนธรรม รวมถึงถ่ายทอดเรื่องราวอย่างภาคภูมิ
ด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจ	พัฒนาสินค้าและบริการท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ผ่านออนไลน์ จัดแพ็คเกจทัวร์โดยชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต (สรุปย่อ)

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคตมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยว
ชุมชนกลุ่มน้ำมูตตอนบนอย่างยั่งยืน โดยเสนอให้ศึกษาการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
กลุ่มใหม่ และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ
และสังคมจากการท่องเที่ยว เสนอให้วิจัยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AI, Big Data,
GPS มาใช้ในระบบโลจิสติกส์และการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยว พัฒนาขนส่งที่
เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างองค์ความรู้ด้านโลจิสติกส์ให้แก่คนในชุมชน
นอกจากนี้ควรศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่
และระบบรับมือเหตุฉุกเฉินเพื่อความปลอดภัยและการจัดการท่องเที่ยวอย่างมี
ประสิทธิภาพในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชยพล ผู้พัฒน์ เนตรชนก บัวนาถ และรุ่งกานต์ มุสโกภาส. (2566). การศึกษาโลจิสติกส์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน (รายงานการวิจัย ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชยพล ผู้พัฒน์ เนตรชนก บัวนาถ รุ่งกานต์ มุสโกภาส ชิณพวงค์ ธนพิบูลพงศ์ และจิรพัฒน์ โทพล. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวมรดกทางโบราณคดีและวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนบน (รายงานการวิจัย ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และอัมพร จิรัฐติกร. (2566,16 สิงหาคม). นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับเมษายน 2545. SILPA-MAG.COM.https://www.silpa-mag.com/history/article_
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2555). การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวใน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา. *Suranaree Journal of Social Science*, 6(2), 17-33.
- ทัศนีย์ สิริรายกุล. (2560). การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 11(24), 101-114.
- ไนเจล ชาง. อาจารย์และนักโบราณคดี. (10 สิงหาคม 2566). สัมภาษณ์.
- นิตยา มณีวงศ์. (2562). โลจิสติกส์กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ. *Journal of Information*, 18(2), 1-11.
- บัญญัติ แพรกปาน สามิตร อ่อนคง ภัชลดดา สุวรรณนวล พระครูรัตนสุตากร และพระครูวาทีธรรมวิรัช. (2563). เส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแคนโต้. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(10), 261-275.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- มะลิวัลย์ ปินนะ. (2558). ผลกระทบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวต่อความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่. (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วาสนา จริญญาศรีโชติกำจร สุภาภรณ์ หมั่นหา การันต์ เจริญสุวรรณ กนิษฐา ศรีภิรมย์ วราวงศ์ รามบุตร และชลธิชา แสงงาม. (2560). ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 10(2), 213-229.
- สิริภพ วงศ์ลภัส และฉัตรชัย ราคา. (2566). กลยุทธ์การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน. *วารสารรัชตภาคย์*, 17(52), 108-127.
- สวิตต์ จันท์ธาดารัตน์ และชุลกิพลี มาหะมะ. (2562). การบริหารจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษาหมู่บ้านศิรีวัง (โครงการวิศวกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พิบูลย์ แสงสุระ. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด.(17 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์. Guest, G., Namey, E., & McKenna, K. (2017). How many focus groups are enough? Building an evidence base for nonprobability sample sizes. *Field Methods*, 29(1), 3–22.
- Richards, G. (2021). *Cultural tourism: Global and local perspectives* (2nd ed.). Routledge.
- Yamamoto, D., & Gill, A. M. (2020). Local engagement in cultural heritage tourism: A case study of rural Japan W. *Tourism Recreation Research*, 45(2), 169-180.